



concerto
BUDAPEST

BERECZ MIHÁLY © Zsugonits Gábor

MAGYAR KINCSEK
MAHLER / JENEY / BARTÓK

2019. MÁJUS 15. 19.30

PESTI VIGADÓ

MAHLER

X. szimfónia – Adagio

JENEY ZOLTÁN

Laude (új változat) – ősbemutató

– szünet –

BARTÓK

Magyar képek, BB 103

1. *Este a székeleyknél*
2. *Medvetánc*
3. *Melódia*
4. *Kicsit ázottan*
5. *Ürögi kanásztánc*

BARTÓK

I. zongoraverseny, BB 91

1. *Allegro moderato – Allegro*
2. *Andante*
3. *Allegro molto*

Közreműködik: **Berecz Mihály** zongora
Concerto Budapest

Vezényel: **Keller András**

BERECZ MIHÁLY

1997-ben született Budapesten. Hétéves korától tanult zenét: előbb hegedülni, majd két évvel később zongorázni kezdett. 16 évesen már a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyteremben játszotta el Ravel zongoraversenyét Kocsis Zoltán vezényletével. Azóta számos magyar karmesterrel és zenekarral lépett fel együtt; külföldi fellépései közül kiemelkedik két berlini hangverseny, amelyet a Konzerthausban, illetve a Filharmóniában adott.

Berez Mihály számos nemzetközi mesterkurzus résztvevője volt, 2017 óta pedig a londoni Királyi Zeneakadémián folytat felsőfokú tanulmányokat. 2018-ban elnyerte az intézmény Harriet Cohen-díját, és ugyanabban az évben első díjat nyert a II. Manhattani Nemzetközi Zenei Versenyen.

KELLER ANDRÁS ÉS A CONCERTO BUDAPEST

A Concerto Budapest Magyarország egyik vezető nagyzenekara, történelmi múlttal és a fiatal zenészek dinamizmusával. Nagyívű műsorszerkesztésével elkötelezetten képviseli a progresszív és sokszínű, egyedülálló repertoárt, mely a közkedvelt mesterművektől a legújabb, XXI. századi kortárs darabokig terjed. Vendégei olyan világhírű művészek, mint Gidon Kremer, Jevgenyij Koroljov, Boris Berezovsky, Isabelle Faust vagy Sir James Galway. Művészeti igazgatója 2007 óta a több mint 70 nemzetközi díjjal kitüntetett, Liszt-díjas, érdemes művész, Keller András, a Keller Quartet alapítója. A világszerte elismert hegedűművész, karmester, a prominens, londoni Guildhall School of Music and Drama kiemelt hegedűprofesszora.



Gustav MAHLER X. szimfónia – Adagio

Mahler öttételes X. szimfóniájából csupán két tétel hangszereléséhez kezdett hozzá a halálos beteg szerző. Egyikük, a monumentális *Adagio* a szimfónia nyitótételének készült, Mahler ugyanis – a IX. szimfóniához hasonlóan – itt is két lassú tétellel szándékozott keretezni művét. Az *Adagio* egyszerűen a mű egyetlen lényegében befejezett tétele. Az 1910-ben keletkezett tétel komor hangvételére nem csupán Mahler gyorsan romló egészségi állapota, hanem házasságának katasztrófája is rányomta bélyegét.

Az *Adagio* a brácsák expresszív, egyszerre vágyódást és lemondást kifejező, pianissimo recitativójával kezdődik, mintegy előjátékként, *Andante* tempóban. Ez a dallam a tétel folyamán azután több ízben visszatér. A tulajdonképeni *Adagiót* a hegedűk széles ívű dallama nyitja, immár zenekari kísérettel, ám ez a szakasz gyorsan visszavezet a brácsatémához, ami után az *Adagio* is újra kezdődik, ezúttal azonban már hatalmas építkezés kiindulópontjaként. Mahler mindvégig sűrű polifon szövetet komponál a csekély terjedelmű tematikus anyagból, s a tétel megformálásában a kontrapunktikus fogások mellett a két téma szonátaszerű fejlesztése és a variációképzés egyaránt fontos szerephez jut. A visszatérés során az *adagio*-témát saját tükörfordításával kombinálja a szerző, míg a *ppp* dinamikában elhalni látszó zenébe bele nem robban egy asz-moll hangnemű korál. Átmeneti lenyugvás után következik be a darab csúcsponti, híressé vált pillanata, egy megdöbbentően disszonáns, egymásra tornyozott tercekből felépülő, a végső kétségbeesést tükröző, kilencszólamú akkord. Ezt már csak egy kódaszerű lezárás követi, amelyben koráltöredékek mellett a brácsa- és az *Adagio*-téma is felbukkan.

JENEY Zoltán Laude

Jeney Zoltán 1976/77-ben komponált és Eötvös Péter vezényletével a következő évben, Hamburgban bemutatott *Laude* című zenekari kompozíciója a legszorosabban kapcsolódik Mahler *Adagiójához*. A cím kettős utalás Mahlerre: egyrészt a Jeney által szenvedélyes tisztelettel övezett szerző és darab „laudációja”, másrészt – a biztonság kedvéért – Gustav Mahler nevének magánhangzóit veszi igénybe. A komponálás alap gondolatát maga a szerző a következőképpen fogalmazta meg:

„Akárhányszor Mahler *X. szimfóniájának* egyetlen befejezett tételét, az Adagiót hallgatom, tökéletessége olyan érzést kelt bennem, mintha azokon a hangokon kívül, melyekből a darab áll, más hangok egyáltalán nem is léteznének. Egy ilyen megisméltódtó élményem után gondoltam arra, hogy amennyiben ez tényleg így lenne – tehát a világon kizárólag csak a *X. szimfónia* Adagiójának a hangjai lennének –, mint zeneszerző nem tehetnék mást, mint hogy ismételten ezeket a hangokat használjam, melyeknek hosszúsága, regisztere, dinamikája és hangszerelése ugyan adott, de sorrendjük csak az Adagióra jellemző. Miután ez a lehetőség nem hagyott nyugodni, az egész darabot egyes hangokra szedtem szét, majd ezeket eredeti sorrendjükre való tekintet nélkül újra összeraktam. Az így keletkezett darabban ... az elképzelés lényegéből következően megőriztem a Mahler által alkalmazott ütemfajtaikat is. ... A szigorúbb kötöttség – minden hang alkalmazása – épp azért érdekelt, hogy az előforduló hangok mindkét darabban azonosak legyenek – tekintettel a komponálást kiváltó gondolat fikció voltára. Ez persze azt is jelenti, hogy a létrejött darab ennyiben függvénye is az eredetinek, ugyanakkor természetesen független is tőle, mivel nem egyszerűen az eredeti újraírása, s így sem megszólaltatásakor, sem hallgatásakor nem igényli az eredetit, mint hivatkozási pontot.”

Ez a permutatív elvű komponálási módszer azt is jelenti, hogy a Jeney-mű és ihletője egyaránt 275 ütemet tartalmaz, azonos ütemmutatókkal – bár Jeney nem ír elő váltakozó Andante és Adagio szakaszokat, pusztán hajlékony, alkalmazkodó tempóra utal a partitúrában. Műve a Mahleréhoz hasonlóan alapvetően polifon fogantatású – ám ez a polifónia, mint a reneszánsz zeneszerző-fejedelemé, Jean Ockeghemé, nem az imitáción, nem a témák visszatérésén alapul, hanem minden pillanatban megújul és más-más arcot mutat. Ez kedvez a hallgatót érő benyomások változatosságának, egyszersmind azonban állandó koncentrációt feltételez a hallgató részéről.

Mint azt gyakran megteszi, Jeney Zoltán a mostani előadás alkalmából ennek a darabnak is új verzióját készítette el. Ebben a komponálás alapelvei változatlanok maradtak, bizonyos részletszabályok azonban változtak, s ebből következően többek között némileg különböző a revideált változat hangszerelése is.

BARTÓK Béla Magyar képek, BB 103

A *Magyar képek* című, alig több, mint tízperces zenekari szvitet Bartók 1931-ben állította össze és hangszerelte meg, 1910 körül komponált különböző zongoraciklusainak tételeiből. Bevallott célja az volt, hogy a közönség számára könnyen befogadható, és így anyagi eredményt is biztosító művet hozzon létre. A kis sorozat mindenesetre varázslatosra sikerült, és kivételesen harmonikus színfoltja az életműnek.

BARTÓK Béla I. zongoraverseny, BB 91

Bartók 1926 őszén, az élete leghosszabb alkotói válságát követő termékeny időszakban komponálta *I. zongoraversenyét* olyan emblematikus zongoraművek szomszédságában, mint a *Zongoraszonáta* vagy a *Szabadban* ciklus. Megírását a koncertező zongorista gyakorlati szempontjai is elősegítették, hiszen így lehetősége nyílt koncertturnéin arra, hogy zenekarokkal is fellépjen saját műve előadójaként. A darab 1927-es frankfurti bemutatójának, amelyet Wilhelm Furtwängler vezényelt, ugyancsak ő volt a szólójátéka.

A tradíciókhoz hűen háromtételes kompozíció zárótétele liszti allúzióként szünet nélkül követi a középső, *Andante* tételt; egyébként azonban sok radikális újdonságot tartalmaz, és a húszas évek érdes-kemény bartóki hangjának jellegzetes képviselője. Rendkívüli technikai nehézségei mellett a mű négy legfontosabb jellegzetessége a konok, kopogó, már-már eksztatikus hatású hangismétlések meghatározó szerepe; az előírt ütőhangszerek nagy száma és fontossága, kiegészülve magának a zongorának – Bartók által tudatosan hirdetett – ütőhangszerszerű kezelésével; a kitapintható e alaptonalitás mellett a politonális hatások hangsúlyozása; valamint a hagyományos témák, témafejlesztés helyébe lépő néhány hangból álló „cellák”, jellegzetes motívumok. Bartók a művet teljes szimfonikus zenekarra hangszerelte ugyan, a vonósok azonban általában alárendelt, színező szerepet játszanak, kivéve a középső tételt, ahol nem is jutnak szóhoz – itt viszont a fúvósok játszanak másodlagos szerepet a nagyméretű ütős szekcióhoz képest.

Szöveg: Malina János

HUNGARIAN GEMS

MAHLER / JENEY / BARTÓK

MAHLER Symphony No. 10 – Adagio

ZOLTÁN JENEY Laude (new version) – world premiere

– interval –

BARTÓK Hungarian Pictures, BB 103

BARTÓK Piano Concerto No. 1, BB 91

Featuring: **Mihály Berecz** piano

Concerto Budapest Symphony Orchestra

Conductor: **András Keller**

On completing his ninth symphony, Gustav Mahler felt that he was finally over the mortal danger that the number 9 represented for so many in music. And yet, he was never able to finish his tenth symphony started in summer 1910. Even so, the Adagio of the opening movement is a massive and moving testimony and memento of the final artistic endeavours of a great composer. The symphonic work *Laude* by our contemporary Zoltán Jeney derives from the busy and arduous creative decade of this composer who is fearless in researching new trends and one of the culture heroes of the New Music Studio. Tonight we will hear the world premiere of a new version of this piece. In the wake of the work by Jeney, who just a few years ago Zoltán Kocsis praised as a master, the spotlight turns to Mihály Berecz, the young and hugely gifted pianist (who describes Kocsis as his role model), in a performance of Béla Bartók's *Piano Concerto No. 1* under the guidance of András Keller. The work, created in the mid-1920s, reveals at least as much about the inspirational influence of Baroque music as it does about the degree of male bitterness accumulated in the soul of the composer.



**Concerto
BUDAPEST**
született muzsikuskok

www.concertobudapest.hu

